

Circulair handelen

In deze Natuurlijk Tuinieren gaat het nog een keer over het maken van compost. Vier jaar geleden schreef Erik hier al eens een stuk over, maar inmiddels zijn er veel nieuwe tuinders op het park. Zij willen er wellicht ook mee aan de slag. Ook teksten zijn circulair te gebruiken...

TEKST EN BEELD: ERIK HOOIJBERG

Je hoort het tegenwoordig te pas en te onpas; alles moet circulair. In de natuur is dat feitelijk niet meer dan normaal. Alles wat leeft knoopt grondstoffen aan elkaar die na de dood weer worden gerecycled. De kringloop van het leven. Op de tuin is die cyclus vaak niet rond. Bemeste tuinaarde voegt voedingsstoffen toe die opgenomen worden door ons gazon, door planten, struiken en bomen. Gedurende het seizoen en de herfst komt een groot deel hiervan weer vrij door afgemaaid gras, afgevallen blad, door afgeknipte twijgen, stengels en stelen en door afgezaagde takken.

Gardener's World

Compost, ook wel 'het zwarte goud' genoemd, staat in hoog aanzien. Ook bij het programma Gardener's World op de Britse BBC, nu nog vrijelijk te zien op televisie op de vrijdagavond - een absolute aanrader. Overall wordt compost voor gebruikt; om jonge plantjes op te

potten, maar ook om te mulchen. Voor de leek: mulchen is het aanbrennen van een dikke laag compost die voor goede voeding zorgt en die efficiënt het altijd aanwezige

MEERDERE BAKKEN RUGGELINGS TEGEN ELKAAR OP DE ERFSCHEIDING ZIJN EEN MOOIE OPLOSSING

onkruid verstikt.

Mijn eigen ervaringen met het maken van compost zijn tot voor kort tamelijk wisselend. Het idee staat me erg aan, maar de praktijk is soms wat weerbarstiger. Eerder had ik een plastic compostbak staan die niet echt deed wat ik ervan verwachtte. Het roer ging dus om.

Waar moet het heen?

Allereerst hebben we een goede plek nodig voor de composthoop; in de halfschaduw is prima, dan droogt de hoop niet uit. In de zon kan natuurlijk ook, maar die plek-

ken kun je wellicht beter op een andere manier gebruiken. Bijvoorbeeld voor een leuk perkje wilde bloemen, om bijen en vlinders mee te lokken. In verband met uitspoeling van organische voedingsstoffen, wordt aanbevolen de compostbak niet te dicht bij een sloot

te plaatsen. Dat is op ons tuinpark wellicht te veel gevraagd, omdat de hopen ook niet zichtbaar mogen zijn vanaf de openbare paden. Verder is het natuurlijk zaak even te overleggen met de burens, om onbegrip en overlast te voorkomen. Meerdere bakken ruggelings tegen elkaar op de erfscheiding zijn een mooie oplossing.

Een maatje meer is zeer gewenst

Allereerst: maak de composthoop vooral niet te klein. Bij onze tuinen heb je echt wel een oppervlak nodig van twee of drie vierkante meter. Bakken die je aan de voorkant kunt openen, zijn perfect. Je kunt ze maken van oude steigerplanken. Of van plankhout dat afkomstig is van overtollige pallets. Die vindt je met regelmaat bij het grofvuil of op bedrijventerreinen. Wat voor bak je ook kiest: zorg voor een direct en open contact met de grond aan de onderkant. Een laag tak-

Vier paaltjes, gaas eromheen en je hebt al een simpele composthoop.

Het zwarte goud; heerlijke compost.

ken is een prima basis, want deze zorgen voor lucht onder in de bak. En geplastificeerd dubbeltjesgaas is goed tegen de ratten. Worteldoek moet je zeker niet gebruiken. Verder moet een compostbak of -hoop luchtig zijn. Vochtig, niet nat, maar ook zeker niet droog. Door een open structuur gaat de compostbak niet stinken. Er moet voldoende lucht bij kunnen komen om de omzetting van organisch materiaal te versnellen: lekker broeien en omzetten.

Dunne rooie wurmen

Een dichte bodem van tegels of worteldoek houdt compostwormen tegen, en die willen we nu juist vrij spel geven. Compostwormen zijn niet de dikke regenwormen die je tegenkomt als je de tuin ompit. Het zijn juist de kleinere, rodere wormpjes, die uitstekend in staat zijn om organisch materiaal te verteren. Ze helpen bij het omzetten van organisch materiaal, net als pissebedden, duizendpoten en aerobe (zuurstofminnende) bacteriën. In een luchtige compostbak gaat de omzetting snel, zodat je de compost al binnen een jaar kunt gebruiken in de tuin.

Succes hangt af van een beperkt aantal factoren: de samenstelling en grootte van het te composteren materiaal, voldoende lucht en voldoende vocht. Om een compostbak een goede start te geven, kun je natuurlijk

gebruikmaken van commercieel verkrijgbare compoststarters. Maar het is veel beter om uit de goedlopende bak van een medetuinder een emmertje compost te gebruiken. Daar zitten alle benodigde bacteriën en compostwormen al in ruime mate in.

Afwisselend groen en bruin

Nu is het tijd om de compostbak te vullen. We hebben onderin takken liggen voor de luchtigheid, en

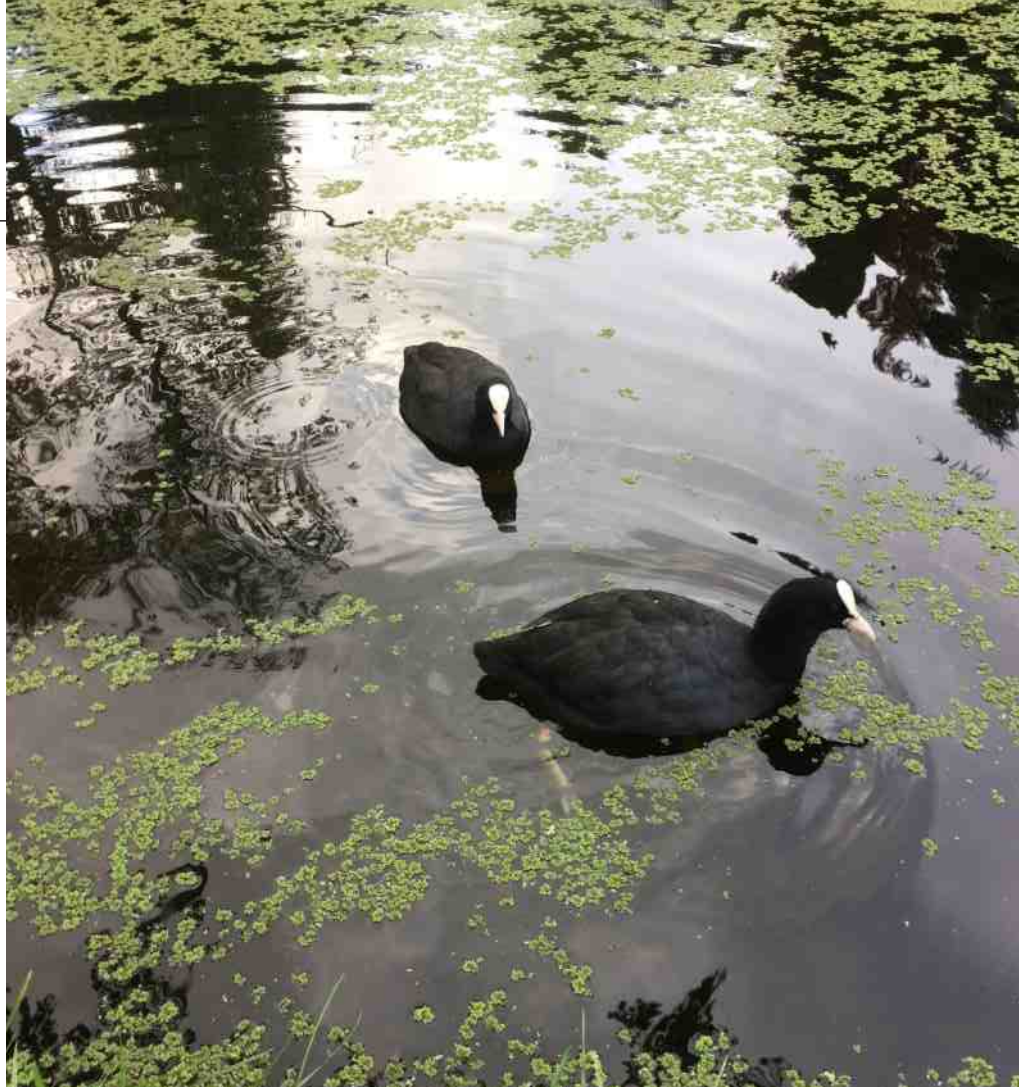
en fruitafval, papieren koffiefilters, theezakjes (zonder nietjes), stroafval van konijnen- en kippenhokken, afgemaaid gedroogd gras, vergruisde eierschalen, tuinafval als stengels, fijngehakselde herfstbladeren, fijngeknipte twijgen en takjes. Zorg vooral voor dunne laagjes, alsof je een spekkook of lasagne aan het maken bent; afwisselend groen en bruin.

Nu in de herfst kun je ook de dikke groene laag kroos van de sloot

ZORG VOORAL VOOR DUNNE LAAGJES, ALSOF JE EEN SPEKKOOK OF LASAGNE AAN HET MAKEN BENT

daarop gaan we laagjes maken van grof en fijn organisch materiaal. Wat je wel en niet op de composthoop mag gooien, hangt voor een deel af van je 'rekkelijkheid'. Maar over het algemeen worden de volgende zaken toegelaten: groente-

scheppen en op de composthoop deponeren. Onze sloten bevatten te veel voedingsstoffen die daar deels door uitspoeling uit bemeste tuinaarde in terecht zijn gekomen. Nu is het tijd om de cyclus rond te maken en dat organische materiaal

Meerkoeten zwemmen te midden van kroos, dat prima op de composthoop mag.

te gebruiken.

Ellende voorkomen

Schillen van citrusvruchten en bananen horen niet op de composthoop thuis; die geven ongewenste schimmels. Aardappelschillen en stonken van allerlei soorten kool (spits-, witte-, rode-, boeren- en spruitjes) mogen er ook niet op, in verband met eventueel aanwezige schimmelsporen. Onze compost wordt namelijk aan het eind van de rit niet verhit om dit soort sporen af te doden. Snoeiafval als grove takken en boomstammetjes kun je gebruiken op een takkenril.

Het is onverstandig om wortelstokken of zaden van Japanse duizendknoop, bamboe, zevenblad, brandnetel, heermoes en andere onkruiden op de composthoop te gooien. Ze worden immers niet afgedood en zullen zich graag in de tuin verspreiden als je de compost

in de tuin gebruikt. Dat soort afval mag dus naar de groenbak op het afvalstation.

Heb je nu de composthoop gevuld, dan is het zaak de boel te beschermen tegen uitdroging, maar ook tegen te veel vocht. Voelen en ruiken helpt daarbij. Dus een gietertje water eroverheen als het te droog wordt en afdekken tegen overvloedige regenval. Verder is het zaak om de boel te keren; binnen wordt buiten en boven wordt onder bij het overscheppen naar een tweede bak. Je kunt de composthoop laten overgroeien met bijvoorbeeld een Oost-Indische kers. De bloemen worden door hommeltjes bezocht en zijn voor ons ook eetbaar. Als je mazzel hebt, maken hommels een nest in je composthoop. Tussen de takken en twijgen vinden ze voldoende ruimte om een nest te beginnen. Als dat lukt, heb je het hele voorjaar en zomer plezier van die lekkere dikkerds. Een hommelmast wil

ook nog weleens helpen om een hommelmkoningin op gang te helpen. Graag geziene gasten!

Voorkomen is beter dan bestrijden

Om ongedierte te voorkomen, is het zaak geen gekookte etensresten of brood op de composthoop te gooien. Voor vlees- en visresten en frituurvet geldt hetzelfde. Een composthoop kan immers ongenode gasten aantrekken, zoals de bruine rat, die zich als versteekeling, via de scheepvaart, heeft laten verhuizen vanuit Azië. Het zijn prachtige zoogdieren, maar we zien ze toch liever niet rond het huis. Voorkomen is daarom beter dan bestrijden. Dus zorgen we ook voor een goede, dichte riolering en voor gaasafsluitingen rondom het houten tuinhuis.

Mijn composthoop doet het, nu ik minder ongeduldig ben, een stuk beter dan een paar jaar geleden. Ook al haal ik niet voldoende compost van eigen grond voor eigen gebruik, circulair werken zorgt voor beduidend minder groenafval naar het afvalstation.

Erik Hooijberg (groen@ons-buiten.nl)

Internetbronnen:

AVVN.nl, tuinieren.nl, neerlandstuin.nl, de12ambachten.nl, bolster.nl, kleineknaagdieren.nl.